

Tilburg, 18 januari 2022

Aan: Provincie Noord-Brabant
t.a.v. Provinciale Staten
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Kenmerk: MI 03.11-2025-yo
Betreft: Startnotitie beleidskader Milieu

Geachte Statenleden,

Op vrijdag 21 januari bespreekt u de startnotitie voor het beleidskader Milieu, waar u de gelegenheid krijgt richting en accenten mee te geven. Graag willen Brabants Landschap, Vereniging Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie u hiervoor een aantal suggesties doen.

Borg de relatie met andere beleidskaders

We zijn verheugd dat er een beleidskader Milieu komt, als opvolger van het Provinciaal Milieu- en Waterplan. Daar is ook alle aanleiding voor, want de kwaliteit van de leefomgeving in Brabant wordt op verschillende manieren bedreigd. Dit heeft directe gevolgen voor de gezondheid van de in onze provincie levende mensen, dieren en planten.

In de startnotitie lezen we wel over luchtvaart, maar niet over mobiliteit in het algemeen. Er staat wel een verwijzing naar het beleidskader Mobiliteit, maar daarin wordt slechts beperkt aandacht besteed aan de negatieve effecten van wegverkeer op de kwaliteit van de leefomgeving. We zouden daarom graag zien dat deze aspecten nadrukkelijker aandacht krijgen in het beleidskader Milieu.

De relatie met het beleidskader Natuur wordt in de startnotitie alleen genoemd in relatie tot biodiversiteitsherstel. *'Wel nemen we in het beleidskader Milieu de effecten van de toestand van ons milieu op plant en dier mee'* (p. 7). Wat ons betreft is de relatie tussen beide beleidsthema's veel breder dan zoals het in de startnotitie nu verwoord staat; de aanwezigheid van voldoende natuur (zowel kwantitatief als kwalitatief) vormt immers ook een randvoorwaarde voor een gezonde leefomgeving. Overigens wordt in de startnotitie van het beleidskader Natuur wel uitdrukkelijk verwezen naar het beleidskader Milieu (p. 19 en p. 28).

Formuleer concrete ambities en laat de ecologische voetafdruk berekenen

Op dit moment is de ambitie om 'steeds beter' te worden en per 2050 beter te presteren dan de wettelijke normen. Dit is een verre tijdshorizon, die ver buiten de invloedssfeer van het huidige provinciebestuur ligt. Wat dit 'steeds beter' concreet aan verbetering inhoudt, is ook niet duidelijk. Het is daarom zaak voor de kortere termijn én voor 2030 een heldere ambitie te formuleren. Gezien de milieuproblematiek die er bestaat onder de huidige wettelijke normen, is het van belang dat deze voor 2030 ook ambitieuzer is dan het slechts voldoen aan de wettelijke normen.

Daarnaast is er in PlanMERs eerder kritiek geweest op de andere beleidskaders. Zo stelt het PlanMER beleidskader Landbouw & Voedsel dat *'het doel 'natuur- en landschapsinclusief' niet zonder meer behaald zal worden. Deze conclusie geldt overigens ook voor de doelstellingen die in het beleidskader Bodem en Water benoemd worden.(..) Dit betekent dat er problemen zullen blijven bestaan rondom de kwaliteit van lucht, bodem, water, natuur en gezondheid.'* (p. 6).

Zorg daarom voor een concreet en ambitieus beleidskader Milieu, waarmee de bestaande problemen rondom de kwaliteit van lucht, bodem, water, natuur en gezondheid effectief worden aangepakt. Daarnaast adviseren we om voor Brabant de ecologische voetafdruk te laten berekenen, om inzichtelijk te maken waar de provincie nu staat op het gebied van duurzaamheid.

Wijs donkertegebieden aan

We zijn positief over de aandacht voor lichtvervuiling in de startnotitie. Het uitgangspunt zou moeten zijn: licht uit waar het kan en alleen aan waar het moet. De Gezondheidsraad pleitte in haar advies 'Hinder van nachtelijk kunstlicht voor mens en natuur' van 30 november 2000 al bij het rijk voor het instellen van donkertegebieden, analoog aan stiltegebieden. *'Door 'lichthinder' expliciet op te nemen in het milieubeleid binnen het milieuthema Verstoring, zou de doorwerking naar andere overheids-instanties gestimuleerd kunnen worden.'* (p. 10). Wij zouden graag zien dat de provincie donkertegebieden gaat aanwijzen, waar het tussen bepaalde tijden op een dag verboden is om onnodig kunstlicht te gebruiken. Bescherm bovendien donkere gebieden middels omgevingswaarden.

Veranker de WHO normen in de Omgevingsverordening

In de startnotitie wordt terecht verwezen naar de aangeschreven WHO advieswaarden voor fijnstof. Hieruit blijkt namelijk dat fijnstof schadelijk is bij lagere concentraties dan voorheen is aangenomen. Luchtvervuiling kan luchtwegklachten en hart- en vaatziekten veroorzaken en verergeren. Ook kan het longkanker tot gevolg hebben. Het zorgde in 2015 in Nederland voor 11.000 vroegtijdige sterfgevallen, circa 150.000 verloren gezonde levensjaren en ruim een half miljard euro aan zorgkosten.

Uit de startnotitie wordt niet duidelijk wat de provincie precies wil doen met de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie. De Omgevingswet geeft provincies de mogelijkheid om voor luchtkwaliteit betere normen vast te stellen. Durf te staan voor gezonde lucht in Brabant en breng de normen voor fijnstof in de (interim) Omgevingsverordening concreet in lijn met de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie.

Verbeter luchtkwaliteit door voldoende afstand tussen veehouderijen, mestfabrieken en woningen

In veedichte gebieden is vaak sprake van overbelasting met geurhinder. Een hoge concentratie aan intensieve veehouderijen (en mestverwerkingsinstallaties) leidt naast concentratie van geur bovendien vaak tot hogere concentraties aan ammoniak, fijnstof en endotoxinen en risico's op zoönoseverspreiding. Dit is ongezond voor omwonenden en leidt tot een slechte omgevingskwaliteit.

In het beleidskader Landbouw & Voedsel wordt het belang van vermindering van geur, ammoniak, fijnstof en zoönosen onderschreven, maar worden geen maatregelen getroffen om hier iets aan te doen. Het beleidskader Milieu heeft als doel om te zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit. Zorg daarom via ruimtelijk beleid voor afname van concentraties van deze stoffen en een gezonde, veilige leefomgeving. Het vaststellen van minimumafstanden tussen woningen en veehouderijen (minimaal 250 meter volgens de GGD), woningen en mestfabrieken (500 meter) en veehouderijen onderling kan daar een belangrijke rol in spelen.

Faseer bestrijdingsmiddelengebruik rond natuurgebieden uit

Er is in Brabant sprake van een toename van intensieve teelten, wat leidt tot een toename van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Dit is schadelijk voor de biodiversiteit (zoals bijen, vlinders, en andere insecten), bodem, gezondheid en grond- en drinkwaterkwaliteit. In 2019 stelde het Planbureau van de Leefomgeving bovendien in de 'Tussenevaluatie van de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst' dat *'het totale verbruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen niet afneemt'* en ook dat: *'Dit vraagt om beleid dat het routinematig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stopt en nieuwe methodes en technieken stimuleert door kennisontwikkeling, voorlichting en – waar nodig en mogelijk – financiële prikkels. Hierbij is de inzet van alle actoren – inclusief de overheid – noodzakelijk. De nota is sterk gestoeld op vrijwilligheid. Regulering blijkt echter noodzakelijk als stok achter de deur om naast voorlopers ook het peloton mee te krijgen.'*¹

¹ <https://www.pbl.nl/publicaties/geintegreerde-gewasbescherming-nader-beschouwd>

Hoewel de provincie via het ruimtelijke spoor mogelijkheden heeft om hier aan bij te dragen ontbreekt in de startnotitie van het beleidskader Milieu aandacht voor reductie van bestrijdingsmiddelengebruik. Wij roepen op dit wel expliciet op te nemen in het beleidskader en in te zetten op uitfasering van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, in ieder geval rond natuurgebieden.

Zorg voor een afname van het vliegverkeer in Brabant

Er zijn in totaal 9 vliegvelden in de provincie Noord-Brabant, waaronder 5 militaire vliegvelden. Vliegverkeer veroorzaakt niet alleen geluidsoverlast, maar ook gezondheidsschade en schade aan het milieu. De huidige aanwezigheid en mogelijke uitbreiding van het aantal luchthavens in onze provincie staat dan ook haaks op de genoemde ambities in de startnotitie.

De luchtvaart zal zorgvuldig gebruik moeten maken van de schaarse (lucht)ruimte en (veel) lagere milieueffecten moeten hebben om te komen tot een goede omgevingskwaliteit. De huidige klimaatverandering noopt tot versneld uitvoeren van de klimaat- en duurzaamheidsambities. Om aan de eisen van het Klimaatakkoord van Parijs te kunnen voldoen, kan de luchtvaart, ondanks diverse (beweerde) technische verbeteringen, niet verder groeien en zal zij juist moeten krimpen. In het licht van de urgentie van het realiseren van de Europese natuurdoelen is een forse reductie van stikstof noodzakelijk, zodat de Brabantse Natura 2000- en andere natuurgebieden in de toekomst minder lijden onder de schadelijke effecten van de luchtvaart.

Investeer in adequate handhaving

Tot slot benadrukken we nog graag de noodzaak van adequate handhaving bij milieudelicten, zoals lucht- en bodemverontreiniging. Vaak zijn gemeenten bevoegd voor vergunningverlening, toezicht en handhaving; de provincie is dus afhankelijk van de bereidheid van gemeenten om hier in te investeren. Terwijl de effecten van milieudelicten zich niet beperken tot eigendoms- en gemeentegrenzen. Dat vraagt om bovenregionale (financiële) afspraken, zoals het instellen van een schade- en herstelfonds (bijvoorbeeld bij (hard)drugsafvaldumpingen).

Als natuurorganisaties onderstrepen we het belang van een schone, gezonde en veilige leefomgeving voor huidige en toekomstige inwoners. We denken graag met de provincie mee over wat er nodig is om die ambities te bereiken en zullen hierbij concrete oplossingen aandragen.

Met duurzame groet, mede namens Brabants Landschap en Vereniging Natuurmonumenten,

<<handtekening>>

Femke Dingemans,
directeur Brabantse Milieufederatie